Parlament Europejski
2024-2029

Komisja Kultury i Edukacji
Przewodnicząca

14.7.2026

Li Andersson
Przewodnicząca
Komisja Zatrudnienia i Spraw Socjalnych
BRUKSELA

Przedmiot: Opinia Komisji Kultury i Edukacji (CULT) w sprawie podnoszenia umiejętności w Unii – możliwości kształcenia i szkolenia zawodowego w okresie transformacji (2026/2070(INI))

Szanowna Pani Przewodnicząca!

W ramach przedmiotowej procedury Komisja Kultury i Edukacji (CULT) została poproszona o wydanie na użytek Pani komisji opinii, którą postanowiła przekazać w formie pisma.

Komisja Kultury i Edukacji zbadała tę kwestię na posiedzeniu 14 lipca 2026 r. Na tym samym posiedzeniu komisja postanowiła przedstawić Komisji Zatrudnienia i Spraw Socjalnych, jako komisji przedmiotowo właściwej, zawartą poniżej opinię.

Z wyrazami szacunku

Nela Riehl

WSKAZÓWKI

– Uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 165 i 166,

A. mając na uwadze, że kształcenie i szkolenie zawodowe jest kluczowym filarem europejskiego obszaru edukacji, unii umiejętności i europejskiego ekosystemu uczenia się przez całe życie, przyczyniającym się do rozwoju osobistego, wysokiej jakości zatrudnienia, spójności społecznej, konkurencyjności i odporności UE, w tym autonomii strategicznej, w czasach transformacji ekologicznej, cyfrowej, demograficznej i przemysłowej; że kształcenie i szkolenie zawodowe odgrywa kluczową rolę we wzmacnianiu europejskiej bazy przemysłowej, zachowaniu i doskonaleniu specjalistycznej wiedzy technicznej oraz rozwiązywaniu problemu niedoborów siły roboczej w sektorach niezbędnych dla konkurencyjności i odporności Unii; że proces kopenhaski zapoczątkowany w listopadzie 2002 r., aby wzmocnić europejską współpracę w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego, zapewnia spójne ramy europejskiej polityki w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego;

B. mając na uwadze, że kształcenie i szkolenie zawodowe powinno być samo w sobie cenione jako wysokiej jakości ścieżka uczenia się, a także że państwa członkowskie powinny zachęcać do równego traktowania ścieżek zawodowych i akademickich oraz wspierać je zgodnie ze swoimi krajowymi systemami kształcenia i szkolenia w kształtowaniu polityki, poradnictwie dla osób uczących się, możliwościach mobilności, systemach uznawania kwalifikacji, inwestycjach w jakość i komunikację publiczną w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego; że równa wartość powinna oznaczać skuteczny dostęp i możliwości dla osób uczących się w każdym wieku i ze wszystkich środowisk, a nie konkurencję o sumie zerowej między sektorami kształcenia i szkolenia;

C. mając na uwadze, że atrakcyjność oraz jakość kształcenia i szkolenia zawodowego zależą nie tylko od dopasowania do potrzeb rynku pracy, ale także od nauczania i szkolenia, systemów poradnictwa, dostępu sprzyjającego włączeniu społecznemu, przenikalności między ścieżkami kształcenia i szkolenia, uznawania umiejętności i kwalifikacji oraz rozwoju kompetencji podstawowych, cyfrowych, ekologicznych, obywatelskich, społecznych i przekrojowych;

D. mając na uwadze, że inwestycje publiczne na osobę uczącą się i bezpośrednia pomoc finansowa są systematycznie niższe w przypadku kształcenia średniego II stopnia i kształcenia policealnego – poziomów, na których koncentruje się kształcenie i szkolenie zawodowe – niż w przypadku szkolnictwa wyższego w większości państw członkowskich[1];

[1] https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2026/783536/CASP_STU(2026)783536_EN.pdf

E. mając na uwadze, że mobilność osób uczących się i praktykantów w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego pozostaje jednym z najwyraźniejszych obszarów, w których ambicje te należy jeszcze przełożyć na praktykę; że zbyt wiele osób uczących się i praktykantów w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego nadal boryka się z niepewnością prawa, barierami administracyjnymi, ograniczonymi możliwościami świadczeniodawców, niejasnymi obowiązkami i nierozstrzygniętymi kwestiami związanymi z ubezpieczeniem, wynagrodzeniem, zabezpieczeniem społecznym i uznawaniem; że osoby uczące się często nie są świadome swoich praw i dostępnych procedur zgłaszania nadużyć; że dodatkowe bariery, takie jak rosnące koszty życia i koszty mieszkaniowe, mogą grozić wykluczeniem osób uczących się ze środowisk defaworyzowanych pod względem społeczno-ekonomicznym z możliwości w zakresie mobilności w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego;

F. mając na uwadze, że utrzymujące się niedopasowanie umiejętności nadal hamuje wydajność, wzrost gospodarczy i innowacje w całej Unii, co uwypukla potrzebę ściślejszej współpracy między organizatorami szkoleń, pracodawcami, MŚP i lokalnymi ekosystemami produkcyjnymi; że systemy kształcenia i szkolenia zawodowego oparte na przyuczaniu do zawodu oraz dualne systemy kształcenia i szkolenia zawodowego, które łączą uczenie się w szkole z gruntownym szkoleniem wysokiej jakości w miejscu pracy w przedsiębiorstwach, okazały się skuteczne we wspieraniu przejścia od edukacji do zatrudnienia;

G. mając na uwadze, że wzmocnienie wspólnych europejskich zasad i przepisów dotyczących mobilnych osób uczących się i praktykantów w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego mogłoby pomóc w zapewnieniu większej pewności prawa osobom uczącym się, organizatorom kształcenia i szkolenia zawodowego, pracodawcom i właściwym organom, przy pełnym poszanowaniu kompetencji państw członkowskich i krajowych systemów kształcenia i szkolenia zawodowego;

H. mając na uwadze, że mobilność w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego wymaga większych zdolności wsparcia w instytucjach kształcenia i szkolenia zawodowego, m.in. wyspecjalizowanego personelu, doradztwa, partnerstw pracodawców, uproszczonych procedur i narzędzi cyfrowych;

I. mając na uwadze, że centra doskonałości zawodowej, które wprowadzono jako takie w obecnym programie Erasmus+, to transformacyjne projekty współpracy i partnerstwa łączące organizatorów kształcenia i szkolenia zawodowego, organy publiczne, środowisko akademickie i sektor prywatny, odgrywające rolę w ekosystemach umiejętności, świecie pracy, innowacjach oraz transformacji ekologicznej i cyfrowej, wspierane przez innowacyjne metody pedagogiczne, rozwój zawodowy nauczycieli i szkoleniowców, osoby uczące się i mobilność pracowników oraz strategie umiędzynarodowienia kształcenia i szkolenia zawodowego;

J. mając na uwadze, że kształcenie i szkolenie zawodowe wymaga odpowiedniego, widocznego i stopniowo zwiększanego wsparcia w kolejnych WRF, w szczególności w ramach programu Erasmus+, przy jednoczesnym zachowaniu elastyczności i zrównoważonej struktury programu w zakresie uczenia się przez całe życie, a także innych uzupełniających funduszy UE; że doskonałość kształcenia i szkolenia

zawodowego zależy również od nauczycieli, szkoleniowców, mentorów w miejscu pracy, przenikalności między ścieżkami kształcenia i szkolenia oraz dostępu sprzyjającego włączeniu społecznemu;

K. mając na uwadze, że niedobory nauczycieli kształcenia i szkolenia zawodowego występują we wszystkich 27 państwach członkowskich UE; że według badania Cedefop z 2025 r. tylko 18 % nauczycieli kształcenia i szkolenia zawodowego uważa, że ich zawód jest ceniony, w przypadku jednej trzeciej nauczycieli kształcenia i szkolenia zawodowego ich zawód nie był pierwszym wyborem, a nauczyciele kształcenia i szkolenia zawodowego otrzymują średnio o 11 % niższe wynagrodzenie niż inni specjaliści z wykształceniem wyższym[2];

1. z zadowoleniem przyjmuje ponowne zwrócenie uwagi politycznej na kształcenie i szkolenie zawodowe w kontekście unii umiejętności, deklaracji z Herning w ramach procesu kopenhaskiego oraz przyszłej europejskiej strategii kształcenia i szkolenia zawodowego, a także przypomina o jego roli jako filaru europejskiego obszaru edukacji, unii umiejętności i europejskiego ekosystemu uczenia się przez całe życie w celu zwiększenia konkurencyjności i odporności;

2. apeluje do Komisji i państw członkowskich, aby przełożyły równe traktowanie ścieżek zawodowych i akademickich na konkretne środki w zakresie kształtowania polityki, poradnictwa dla osób uczących się, możliwości mobilności, systemów uznawania kwalifikacji, inwestycji w jakość i komunikację publiczną na temat doskonałości i włączenia społecznego w kształceniu i szkoleniu zawodowym, w szczególności aby zwiększyć jego atrakcyjność;

3. podkreśla, że równa wartość powinna oznaczać rzeczywiste możliwości dla osób uczących się, a nie konkurencję o sumie zerowej między sektorami kształcenia i szkolenia;

4. podkreśla, że przyszła strategia kształcenia i szkolenia zawodowego powinna nadal koncentrować się na osobach uczących się i wspierać zarówno konkurencyjność Europy, jak i rozwój osobisty, włączenie społeczne i demokratyczne uczestnictwo osób uczących się, wspierając wysokiej jakości, włączające, innowacyjne i atrakcyjne europejskie kształcenie i szkolenie zawodowe o perspektywie międzynarodowej; podkreśla w związku z tym, jak ważne są jasne ścieżki rozwoju w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego, m.in. kształcenie i szkolenie zawodowe na poziomie wyższym oraz kwalifikacje na poziomie 5 europejskich ram kwalifikacji i wyższym;

---

[2] https://www.cedefop.europa.eu/en/press-releases/cedefop-launches-first-european-vocational-teacher-survey-tackle-critical-vet-teacher-shortages

5. ostrzega, że wiele tradycyjnych umiejętności rzemieślniczych i umiejętności związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego jest zagrożonych zniknięciem w wyniku zmian demograficznych i braku ustrukturyzowanych ścieżek przekazywania wiedzy; podkreśla znaczenie międzypokoleniowego transferu umiejętności dla przeciwdziałania zmianom demograficznym i niedoborom siły roboczej; zachęca do podejmowania inicjatyw wspierających doświadczonych pracowników w przekazywaniu wiedzy i doświadczenia przez mentoring, szkolenia w miejscu pracy i systemy przygotowania zawodowego; wzywa Komisję i państwa członkowskie, aby wykorzystywały kształcenie i szkolenie zawodowe jako środek ochrony i przekazywania tych umiejętności; apeluje o powiązanie strategii kształcenia i szkolenia zawodowego z lokalnymi ekosystemami kulturowymi i dziedzictwem kulturowym jako narzędzia spójności terytorialnej i przeciwdziałania spadkowi demograficznemu; wzywa, aby sektor kultury i sektor kreatywny w pełni uwzględnić w przyszłej strategii kształcenia i szkolenia zawodowego;

6. wzywa Komisję i państwa członkowskie, aby zajęły się w pierwszej kolejności niepewnością prawa i niepewnością administracyjną, które wpływają na mobilne osoby uczące się i praktykantów w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego, m.in. w odniesieniu do statusu osoby uczącej się, ustaleń umownych, wynagrodzenia, zabezpieczenia społecznego, ubezpieczenia i uznawania okresów nauki za granicą;

7. apeluje do Komisji, aby wzmocniła wspólne europejskie zasady i przepisy dotyczące mobilnych osób uczących się i praktykantów w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego, przy pełnym poszanowaniu kompetencji państw członkowskich i krajowych systemów kształcenia i szkolenia zawodowego, co pozwoli zapewnić większą pewność prawa osobom uczącym się, organizatorom kształcenia i szkolenia zawodowego, pracodawcom i właściwym organom, m.in. przez opracowanie wspólnych europejskich ram automatycznego wzajemnego uznawania kwalifikacji i okresów nauki za granicą w szkołach, kształceniu i szkoleniu zawodowym oraz szkolnictwie wyższym; wzywa państwa członkowskie, aby zagwarantowały możliwość przenoszenia krajowych stypendiów i pożyczek dla osób uczących się w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego uczestniczących w uznanej mobilności, tak aby wsparcie podążało za osobą uczącą się za granicą; podkreśla znaczenie regularnego przeglądu i indeksowania zgodnie z inflacją dotacji i wsparcia finansowego dla osób uczących się w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego, praktykantów, nauczycieli i pracowników uczestniczących w działaniach w zakresie mobilności;

8. apeluje, aby w ramach programu Erasmus+ finansować systemy wsparcia mobilności w instytucjach kształcenia i szkolenia zawodowego, np. koordynatorów mobilności w samych instytucjach, w oparciu o udane inicjatywy, takie jak projekt MONA we Francji, w celu zatrudnienia koordynatorów mobilności, udzielania wskazówek osobom uczącym się w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego w zakresie ich projektów mobilności, doradzania nauczycielom kształcenia i szkolenia zawodowego w opracowywaniu projektów europejskich oraz ułatwiania kontaktów między instytucjami kształcenia i szkolenia zawodowego, sektorem prywatnym i osobami uczącymi się;

9. zachęca do rozwoju dostosowanej do kształcenia i szkolenia zawodowego

infrastruktury mobilności cyfrowej, inspirowanej doświadczeniami programu „Erasmus bez papieru” w szkolnictwie wyższym, aby uprościć procesy administracyjne, porozumienia o programie zajęć, procedury uznawania kwalifikacji oraz współpracę między organizatorami kształcenia i szkolenia zawodowego, pracodawcami i właściwymi organami;

10. podkreśla transformacyjną rolę centrów doskonałości zawodowej jako projektów współpracy i partnerstw skupiających organizatorów kształcenia i szkolenia zawodowego, organy publiczne, środowisko akademickie i sektor prywatny w celu wzmocnienia powiązań między tymi zainteresowanymi stronami, tworzenia innowacyjnych programów nauczania i formatów pedagogicznych odpowiadających potrzebom Europy w zakresie umiejętności, wspierania mobilności osób uczących się w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego, nauczycieli, szkoleniowców i pracowników kształcenia i szkolenia zawodowego oraz znajdowania rozwiązań dla barier administracyjnych, finansowych, prawnych i praktycznych, które utrudniają mobilność w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego;

11. apeluje, aby zabezpieczyć budżet przeznaczony na centra doskonałości zawodowej w następnym programie Erasmus+ oraz aby skutecznie działającym centrom zapewnić stabilność i widoczność niezbędną do dalszego wdrażania innowacji i transformacji sektora kształcenia i szkolenia zawodowego na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym;

12. podkreśla rolę władz regionalnych, metropolitalnych i lokalnych w budowaniu sprzyjających włączeniu społecznemu, sprawiedliwych i powiązanych z pracodawcami ekosystemów przygotowania zawodowego oraz kształcenia i szkolenia zawodowego, a także w bezpośrednim zarządzaniu publicznymi ośrodkami szkoleniowymi;

13. przypomina, że kształcenie i szkolenie zawodowe wymaga odpowiedniego, widocznego i stopniowo wzmacnianego wsparcia w ramach programu Erasmus+, opartego na zapotrzebowaniu osób uczących się, jakości, włączeniu społecznym, zdolności absorpcyjnej i celu programu „Europa w ruchu” dotyczącym mobilności w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego, przy jednoczesnym zachowaniu elastyczności i zrównoważonej struktury programu w zakresie uczenia się przez całe życie;

14. apeluje, aby wszelkie przyszłe działania w zakresie stypendiów, talentów lub doskonałości w ramach programu Erasmus+ w strategicznych dziedzinach edukacji były otwarte, w stosownych przypadkach, dla osób uczących się w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego oraz na wyższych ścieżkach kształcenia i szkolenia zawodowego, a jednocześnie uzupełniały, a nie ograniczały, podstawowe finansowanie z programu Erasmus+ na rzecz mobilności edukacyjnej, włączenia społecznego i współpracy;

15. apeluje, aby w przyszłym unijnym programie na rzecz nauczycieli i szkoleniowców wyraźnie zająć się przyczynami niedoborów nauczycieli i szkoleniowców kształcenia i szkolenia zawodowego i innego powiązanego personelu oraz ich potrzebami, m.in. atrakcyjnością kariery, początkowym i ustawicznym

doskonaleniem zawodowym, elastycznymi ścieżkami zawodowymi, innowacjami pedagogicznymi, kompetencjami cyfrowymi, ekologicznymi i z zakresu sztucznej inteligencji, umiejętnościami włączenia społecznego i wsparciem dla wewnętrznych mentorów;

16. podkreśla, jak ważna jest przenikalność między kształceniem i szkoleniem zawodowym a innymi ścieżkami kształcenia i szkolenia, takimi jak szkolnictwo wyższe, uczenie się dorosłych i zatrudnienie, tak aby osoby uczące się mogły płynnie przechodzić z jednej ścieżki na drugą; wzywa w związku z tym, aby wzmocnić uznawanie kwalifikacji i efektów uczenia się w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego, zapewnić lepsze poradnictwo przez całe życie, mikropoświadczenia o gwarantowanej jakości, walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego oraz ścieżki od początkowego kształcenia i szkolenia zawodowego do kształcenia i szkolenia zawodowego na poziomie wyższym, szkolnictwa wyższego oraz ustawicznego kształcenia i szkolenia zawodowego;

17. apeluje, aby programy kształcenia i szkolenia zawodowego wyposażały osoby uczące się nie tylko w umiejętności specyficzne dla danego zawodu, ale również w kompetencje podstawowe, cyfrowe, związane ze sztuczną inteligencją, ekologiczne, obywatelskie, z zakresu umiejętności korzystania z mediów i przedsiębiorczości, społeczne i przekrojowe potrzebne do wykonywania wysokiej jakości pracy, uczenia się przez całe życie, aktywnego obywatelstwa i odporności demokratycznej; przypomina, że doskonałość i włączenie społeczne w kształceniu i szkoleniu zawodowym należy realizować wspólnie oraz że wysokiej jakości kształcenie i szkolenie zawodowe, mobilność i możliwości w zakresie innowacji powinny być dostępne dla osób uczących się o mniejszych szansach, osób uczących się z niepełnosprawnościami i mających trudności w nauce, dorosłych osób uczących się, osób uczących się w regionach najbardziej oddalonych, na obszarach wiejskich, oddalonych i znajdujących się w niekorzystnej sytuacji oraz dla kobiet i dziewcząt uczestniczących w ścieżkach kształcenia i szkolenia zawodowego w dziedzinach STEM, m.in. za pośrednictwem ofert szkoleń mobilnych, kształcenia mieszanego, poradnictwa na odległość i współpracy między szkołami, ośrodkami szkoleniowymi i społecznościami lokalnymi;

18. wzywa państwa członkowskie, aby zwalczały stereotypy płci i bariery strukturalne, które wpływają na wybory edukacyjne i zawodowe, oraz propagowały równość płci i bardziej zrównoważony udział kobiet i mężczyzn we wszystkich ścieżkach zawodowych, sektorach i zawodach;

19. apeluje o dalsze propagowanie skutecznych i efektywnych wydatków publicznych na kształcenie i szkolenie zawodowe, a także komplementarność i synergie finansowania w kolejnych wieloletnich ramach finansowych, w szczególności w ramach programu Erasmus+, AgoraEU, Europejskiego Funduszu Społecznego i innych funduszy spójności, oprócz Europejskiego Funduszu Konkurencyjności; wzywa do poprawy danych oraz monitorowania kształcenia i szkolenia zawodowego, a także do wznowienia wysiłków na rzecz skutecznego wdrożenia punktów odniesienia na poziomie UE w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego we wszystkich państwach członkowskich;

20. apeluje, aby przyszła europejska strategia kształcenia i szkolenia zawodowego opierała się na procesie kopenhaskim i jego ostatnim kamieniu milowym, jakim jest deklaracja z Herning, unikając tworzenia niepowiązanych ze sobą nowych inicjatyw, oraz aby wzmacniała spójność i praktyczne wykorzystanie istniejących narzędzi europejskich, m.in. europejskich ram kwalifikacji, EQAVET, Europass, mikropoświadczeń, poświadczeń cyfrowych oraz walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego.

ZAŁĄCZNIK: WYKAZ PODMIOTÓW, OD KTÓRYCH SPRAWOZDAWCZYNI OTRZYMAŁA INFORMACJE

Zgodnie z art. 8 załącznika I do Regulaminu sprawozdawczyni komisji opiniodawczej oświadcza, że ujęła w swojej opinii informacje dotyczące kwestii związanych z tematem, które otrzymała podczas sporządzania opinii, do czasu przyjęcia jej w komisji, od następujących przedstawicieli grup interesu objętych zakresem porozumienia międzyinstytucjonalnego w sprawie obowiązkowego rejestru służącego przejrzystości[1] lub od następujących przedstawicieli organów publicznych państw trzecich, w tym ich misji dyplomatycznych i ambasad:

1. Przedstawiciele grup interesu objęci zakresem porozumienia międzyinstytucjonalnego w sprawie obowiązkowego rejestru służącego przejrzystości
French Education Ministry
2. Przedstawiciele organów publicznych państw trzecich, w tym ich misji dyplomatycznych i ambasad
Brak

Powyższy wykaz został sporządzony na wyłączną odpowiedzialność sprawozdawczyni komisji opiniodawczej.

Gdy osoby fizyczne są wymienione w wykazie z imienia i nazwiska, zidentyfikowane poprzez swoją funkcję lub wymienione z imienia i nazwiska wraz z podaniem ich funkcji, sprawozdawczyni komisji opiniodawczej oświadcza, że przedstawiła tym osobom fizycznym Oświadczenie o ochronie prywatności w Parlamencie Europejskim nr 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), w którym określono warunki mające zastosowanie do przetwarzania danych osobowych tych osób oraz prawa związane z takim przetwarzaniem.

[1] Porozumienie międzyinstytucjonalne z 20 maja 2021 r. pomiędzy Parlamentem Europejskim, Radą Unii Europejskiej i Komisją Europejską w sprawie obowiązkowego rejestru służącego przejrzystości (Dz.U. L 207 z 11.6.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).

GŁOSOWANIE KOŃCOWE W FORMIE GŁOSOWANIA IMIENNEGO W KOMISJI OPINIODAWCZEJ

21	+
ECR	Lara Magoni, Ivaylo Valchev
PPE	Niels Geuking, Sunčana Glavak, Eleonora Meleti, Giusi Princi, Hélder Sousa Silva, Viktor Weisz, Bogdan Andrzej Zdrojewski, Milan Zver
PfE	Catherine Griset
Renew	Hristo Petrov, Marjan Šarec
S&D	Isilda Gomes, Hannes Heide, Emma Rafowicz, Sabrina Repp, Sandro Ruotolo, Joanna Scheuring-Wielgus
Verts/ALE	Diana Riba i Giner, Nela Riehl

0	-

1	0
ESN	Zsuzsanna Borvendég

Objaśnienie używanych znaków:
+ : za
- : przeciw
0 : wstrzymało się